

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-40>**Світлана ГЛУБОКА,***orcid.org/0000-0001-8585-5013*

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету радіоелектроніки

(Харків, Україна) *svetasen1234571@gmail.com*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ КРЕАТИВНОГО НАВЧАННЯ

Проблема розвитку комунікативної компетенції студентів є актуальною, оскільки саме від педагогічних умов, а точніше від рівня розвитку комунікативних здібностей викладачів залежить становлення професійної компетентності студента (майбутнього фахівця). Перспективи української системи освіти увійти в найближчі роки до світового освітнього простору. Лавиноподібне зростання науково-технічної інформації, нових інформаційних технологій, розвиток глобальних телекомунікаційних систем зажадали творчої підготовки сучасних студентів до життя та роботи. У суспільстві поступово формується нове соціальне замовлення: замість слухняного виконавця, що працює за усталеною традицією, все більш затребуваним стає людина, здатна швидко орієнтуватися у ситуації, творчо вирішувати проблеми, що виникають під час виконання завдань або безпосередньо на роботі. У статті розглянуті сформовані у філософії, педагогіці та психології погляди на сутність та природу креативності, на внутрішні та зовнішні чинники її розвитку, різні підходи до питання про структуру та зміст креативності. Зазначено, що креативність є суттєвим резервом самоактуалізації особистості та потужним чинником її розвитку. Виділено основні характерні риси та принципи креативного навчання. Зазначено, що впровадження компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов має сприяти стимулюванню пізнавальної активності студентів, творчому сприйняттю навчального матеріалу. Враховано, що діяльнісний підхід включає вміння та досвід застосування знань, використання інформаційних та комунікативних технологій, методів креативного навчання, має сприяти міцному засвоєнню ініомовного матеріалу та його використанню на практиці. У структурі комунікативної компетенції, виділено інформаційну компетенцію, яка забезпечує навички діяльності студента стосовно інформації, що міститься у навчальних предметах та освітніх галузях, а також у навколишньому світі. Схарактеризовано особистісно-орієнтований підхід та міжпредметну взаємодію як фактор розвитку комунікативної компетенції. Розглянуто педагогічні умови для впровадження, розвитку та застосування комунікативної компетенції. В свою чергу, застосування комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземних мов в умовах організації креативного навчального процесу істотно впливає на підвищення рівня професійної компетентності студентів.

Ключові слова: комунікативна компетенція, педагогічні умови, принципи креативного навчання, іноземні мови, особистісно-орієнтована організація навчального процесу, міжпредметна взаємодія.

Svitlana HLUBOKA,*orcid.org/0000-0001-8585-5013*

Assistant Professor at the Foreign Languages Department

Kharkiv National University of Radioelectronics.

(Kharkiv, Ukraine) *svetasen1234571@gmail.com*

THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN THE PROCESS OF CREATIVE LEARNING

The problem of the development of students' communicative competence is relevant, since the formation of the professional competence of the future specialist depends on the pedagogical conditions and more precisely on the level of the development of the teachers' communicative abilities. The purpose of this article is to highlight the pedagogical conditions for the development of students' communicative competence when learning foreign languages in the process of creative learning. Achieving the specified goal occurs through the modernization of educational system institutions, which act simultaneously as an instrument of social development of society, through the socialization of all users of the education system, as well as through the training and retraining of professional personnel. The views formed in philosophy, pedagogy and psychology on the essence and nature of creativity, on internal and external factors of its development, different approaches to the question of the structure and content of creativity are analyzed. It is proven that creativity is an essential reserve of self-actualization of the individual and a powerful factor in its development. The main characteristic features and principles of creative learning are highlighted. The implementation of the competence approach to learning

foreign languages should contribute to the stimulation of students' cognitive activity, creative perception of educational material. It is noted that the activity approach includes skills and experience in the application of knowledge, the use of information and communication technologies, creative teaching methods, should contribute to the solid assimilation of foreign language material and its use in practice. In the structure of communicative competence, informational competence is highlighted. This competence ensures the student's activity skills in relation to the information contained in educational subjects and educational fields, as well as in the surrounding world. The general pedagogical conditions are considered as a person-oriented organization of the educational process. Interdisciplinary interaction is characterized as a factor in the development of communicative competence. Summing up, it can be stated that the application of the model of the development of students' communicative competence in foreign language learning in the context of the organization of the creative educational process has a significant effect on increasing the level of students' professional competence.

Key words: *communicative competence, pedagogical conditions, principles of creative learning, foreign languages, person-oriented organization of the educational process, interdisciplinary interaction.*

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство розвивається дуже активно та динамічно. Перспективи української системи освіти увійти в найближчі роки до світового освітнього простору. Лавиноподібне зростання науково-технічної інформації, нових інформаційних технологій, розвиток глобальних телекомунікаційних систем зажадали творчої підготовки сучасних студентів до життя та роботи. У суспільстві поступово формується нове соціальне замовлення: замість слухняного виконавця, що працює за усталеною традицією, все більш затребуваним стає людина, здатна швидко орієнтуватися у ситуації, творчо вирішувати проблеми, що виникають. Реагуючи на зміни у суспільстві, трансформується і система освіти. Якщо раніше головним завданням навчання було формування знань, умінь та навичок, а головним завданням виховання - розвиток колективних якостей, то сьогодні на чільне місце постало завдання формування творчої особистості, здатної до самовизначення та нетрадиційного творчого вирішення проблемних ситуацій, що вміє гнучко змінювати стратегію і тактику своєї поведінки з урахуванням змін, здатних прогнозувати наслідки своїх дій і нести за них всю міру відповідальності, тобто головними характеристиками для студентів стають або повинні бути такі якості, як компетентність, відповідальність і конкурентоспроможність. У зв'язку зі зростанням нових наукових технологій, зросла потреба суспільства у творчій особистості, що дало новий імпульс дослідженню проблем творчості та креативно-орієнтованого навчання.

Аналіз останніх досліджень. Ідея компетентнісного підходу широко обговорюється в психолого-педагогічній науці та педагогічних колах. Проблемні питання компетентнісного підходу в освіті досліджувались багатьма українськими та іноземними науковцями як В. Байденко, С. Вершловський, О. Дубасенюк, Є. Клімов, В. Козирев, М. Ларіонова, В. Кушнір, В. Тихомиров, Л. Пуховська, Н. Радіонова, О. Реан та інші. Зокрема, у «Стратегії розвитку системи вищої освіти в Укра-

їні на 2021–2031 роки» компетентнісний підхід сприймається як одна з підстав оновлення змісту освіти, всіх користувачів системи освіти, підготовку та перепідготовку як студентів, так і викладачів.

У процесі вивчення та аналізу психолого-педагогічної літератури та існуючої практики було виявлено протиріччя між соціальним замовленням на креативну, компетентнісну особистість та існуючою традиційною системою освіти та між практичною необхідністю розвитку комунікативної компетенції в умовах організації креативного навчального процесу та традиційними формами та методами навчання іноземних мов у закладах вищої освіти.

Тож, **метою статті є** розвиток комунікативних здібностей студентів при навчанні іноземних мов у процесі креативного навчання з застосуванням основних компетенцій, що дозволять майбутнім фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Сучасне суспільство зацікавлене у зміцненні міжнародного співробітництва, як однієї з умов формування взаєморозуміння та згоди у світі. У зв'язку з цим, зростає роль вивчення іноземних мов, як у світі, так і в Україні. Серед найбільш важливих обставин, що свідчать на користь затребуваності іноземних мов у сучасній Україні, можна означити: глобалізацію суспільних процесів; міждержавну інтеграцію у сфері освіти; доступ до досвіду та знанням у світі, до великого інформаційного багатства, до якісної освіти в країні та за кордоном. Знання мов, і перш за все, мов міжнародного значення, виступає як важливий показник сучасної освіти та життя.

В даний час основною метою оволодіння іноземною мовою є залучення до іншої культури та участь у діалозі культур. Ця мета досягається шляхом формування здібностей до міжкультурної комунікації, тобто набуття необхідного рівня комунікативної компетенції та вільного володіння іноземною мовою.

Актуальність дослідження проблеми комунікативної компетенції у процесі навчання іноземної мови сьогодні багато в чому визначається інтегративними зв'язками, які особливо динамічно стали розвиватися. Болонська угода повинна відповідати критеріям та вимогам європейської інтеграції, співробітництва держав і народів у різних сферах життя, зокрема й у сфері освіти. І не лише відповідати, а й бути конкурентоспроможною, а це означає готувати випускників закладів вищої освіти до умов та вимог європейської інтеграції.

Розглядаючи теоретичні засади розвитку комунікативної компетенції у процесі навчання іноземних мов можна побачити, що у філософії, педагогіці та психології описуються погляди на сутність та природу креативності, на внутрішні та зовнішні чинники її розвитку, різні підходи до питання про структуру та зміст креативності. Ядром креативності є оволодіння певним способом мислення, що забезпечує отримання та набуття нових знань, сукупність розумових та особистісних якостей, що визначають здатність до творчості.

Креативність передбачає цілісний процес генерації ідей, їх розвитку та перетворення на цінності. Даний процес поєднує в собі те, що люди називають новаторством. Він відзначає одночасно мистецтво породження нових ідей і науку відточування цих ідей до стадії відтворення в дійсності. На думку автора (Старинська; 2020) «креативність» є «суттєвим резервом самоактуалізації особистості, потужним чинником її розвитку та виявляється у її сприйнятливості, чутливості до

проблем, відкритості до нових ідей і готовності руйнувати або змінювати установлені стереотипи з метою створення чогось нового». В свою чергу, автор Дубасенюк О. А. додає, що «під креативним освітнім процесом розуміється організація такої творчої діяльності, внаслідок якої стає можливим створення суб'єктом навчальної діяльності нової креативної продукції, що відрізняється новизною, оригінальністю рішення, здатністю задовольняти потреби» (Дубасенюк; 2012).

Виділимо основні характерні принципи креативного навчання з урахуванням компетентнісного підходу, що представлені на рисунку 1. Таким чином, представлені принципи креативного навчання дозволяють поєднати у собі критерії сформованої особистості (виховання, комунікацію, творчість, самостійність). Зокрема, Химинець В. вважає, що «компетентнісний підхід може бути розглянутий як певна парадигма, модель сприйняття проблем розвитку вищої освіти під певним кутом зору, коли основний наголос робиться на формуванні у випускника ключових та професійних компетенцій, що розкриваються за допомогою таких понять, як готовність, здатність, уміння, навик» (Химинець; 2010).

Компетентнісний підхід спрямований на посилення практичної орієнтації вищої освіти, і за своєю концептуальною ідеєю покликаний зробити загальносистемний аналіз освіти у бік запитів економіки та ринків праці, посилюючи його особистісну та соціальну значимість, тобто зробити українську освіту придатною для реалій глобаль-

Рис. 1. Принципи креативного навчання з урахуванням компетентнісного підходу

ної ринкової економіки, здатною конкурувати на європейському та світовому освітньому просторі.

Впровадження компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов має сприяти стимулюванню пізнавальної активності студентів, творчому сприйняттю навчального матеріалу (Ніколаєва; 2010; с. 12). Якщо робити акцент на діяльнісний підхід, можна побачити, що він включає вміння та досвід застосування знань, використання інформаційних та комунікативних технологій, методи креативного навчання, має сприяти міцному засвоєнню іншомовного матеріалу та його використанню на практиці. З восьми ключових компетенцій, запропонованих Радою Європи, дві мають безпосереднє відношення до навчання іноземних мов: міжкультурна компетенція та комунікативна компетенція. Комунікативна компетенція – це інтегративна властивість особистості, її здатність розуміти та породжувати іншомовні висловлювання у різноманітних соціально детермінованих ситуаціях з урахуванням лінгвістичних та соціальних правил, яких дотримуються носії мови, як комплекс умінь та засобів різних завдань спілкування. У структурі комунікативної компетенції виділимо інформаційну компетенцію. Дана компетенція забезпечує навички діяльності студента стосовно інформації, що міститься у навчальних предметах та освітніх галузях, а також у навколишньому світі. За допомогою інформаційних технологій (аудіо-, відео, мультимедійні програми, ЗМІ, електронна пошта, Інтернет) формуються вміння самостійно шукати, аналізувати, відбирати, узагальнювати необхідну інформацію, перетворювати, зберігати та передавати її далі для обговорення. Значення формування інформаційної компетентності з кожним роком зростає. Особливо її роль зростає після організації та впровадження у практику освітнього процесу вищої професійної школи основних положень та вимог Болонської угоди (Головань; 2008; с. 93).

Особистісно-орієнтована організація навчального процесу та міжпредметна взаємодія як фактор розвитку комунікативної компетенції дозволяє викладачам сформулювати такий комплекс вправ та завдань який зможе поєднати в собі теоретичний матеріал та практичні завдання, навчити студентів шукати наукову інформацію, розбиратись у словниках та інше. Особистісно-орієнтований підхід представлений такими поняттями, як «людина та мова», «мовна особистість», тому антропоцентричний принцип лежить в основі визначення цілей та змісту навчання іноземних мов. У зв'язку з цим принципом важливими напрямками у мовній підготовці є навчання мови на основі теоретичних

положень міжкультурної комунікації та висування студента як суб'єкта міжкультурної комунікації та як суб'єкта мовного освітнього процесу. Зокрема, реалізація міжпредметної взаємодії у процесі навчання іноземної мови сприяє створенню найбільш сприятливих умов для формування комунікативної та професійної компетенції у межах обраної студентами спеціальності, а також оволодінню системою знань, досвідом творчої діяльності. Перехід від інформативних до активних методів та форм навчання із включенням у діяльність студентів елементів проблемності, творчості, наукового пошуку, різноманітних форм самостійної роботи, тобто відбувається перехід від репродуктивного до дивергентного мислення. Використання активних методів навчання є потужним засобом активізації мовної діяльності студентів, що включає елементи наукового пошуку та широке використання потенціалу самостійної роботи. Найбільш ефективними методами для розвитку комунікативної компетенції студентів є: дискусія, евристична бесіда, проекти, мозкова атака, нетрадиційні лекції та семінари тощо

У освітньому процесі звичайно існують певні педагогічні умови для впровадження, розвитку та застосування комунікативної компетенції, а саме: підтримка високого рівня мотивації навчання іноземних мов; акмеологічне забезпечення викладання; вплив мовного середовища; автономія студентів у навчальній діяльності.

Підтримка високого рівня мотивації навчання іноземних мов. Серед факторів, які забезпечують високу навчальну мотивацію студентів, які вивчають іноземну мову, можна виділити наступні: пізнавальна потреба (мова, історія та культура країни мови, що вивчається); потреба у самоактуалізації – реалізація своїх цілей, здібностей, розвиток власної особистості; розвиток рівня професійної компетентності (досягнення високого рівня комунікативної компетенції, оволодіння сучасною методологією та методикою викладання іноземної мови); високий рівень професійної компетентності викладача – як приклад володіння професійною майстерністю. Задля більшої підтримки мотивації необхідно створити сприятливий клімату на заняттях, стимулювати творчі можливості студентів, забезпечити індивідуальні стратегії засвоєння матеріалу, зрозуміти сучасні та актуальні проблеми, що піднімаються на заняттях, приймати участь у роботі студентських семінарів, конференцій, міжнародних студентських проектів, публікації студентських наукових праць, стажування в країні мови, що вивчається, надавати можливість продовжити

навчання і отримати додаткову освіту за кордоном (Яцишин; 200; с. 312)

Акмеологічне забезпечення викладання – педагогічна майстерність викладача іноземних мов. Викладач повинен мати сукупність наступних якостей: вміти проектувати навчальний процес, співвідносячи цілі, засоби та результат, гнучко використовувати різні підходи до навчання, гармонійно поєднуючи традиційне та інноваційне в освіті, здійснювати психологічну рефлексію та своєю діяльністю реалізовувати соціокультурну місію закладу вищої освіти загалом. Але головне він має бути професійно компетентним. Професійна компетентність викладача іноземної мови включає комунікативну компетенцію (мовну, мовленнєву, соціокультурну); професійну компетенцію (уміння планувати, організаційні вміння, аналітичні вміння, дослідні, професійно-комунікативні, психолого-педагогічну компетенцію, особистісні характеристики) та загальнокультурні якості.

Вплив мовного середовища. Мовне середовище є об'єктивною умовою на конкретний історичний період. Вплив мовного середовища поліфункціональний, він виступає як навчальний, стимулюючий та контролюючий фактор процесу навчання та самонавчання мови. Знання, засвоєні в умовах, наближених до природних, з опорою на всі види сприйняття та пам'яті, закріплюються у свідомості того, хто навчається міцніше і довготриваліше (Наконечна; 2021).

Автономія студентів у навчальній діяльності. Рівень автономії самостійності у процесі вивчення іноземної мови розглядається як обов'язковий критерій рівня володіння мовою.

Для отримання цілісного системного уявлення про розвиток комунікативної компетенції студентів в умовах організації креативного навчального розглянемо два етапи: констатуючий та формуючий. Метою констатуючого етапу встановлюється вихідний рівень знань та умінь у галузі комунікативної компетенції студентів. Діагностика та аналіз здійснюється за допомогою тестування, спостереження та дослідження продуктів навчальної діяльності. Проводиться триразовий (початковий, проміжний та підсумковий) зріз знань та умінь у сфері комунікативної компетенції. Проведення цих зрізів необхідний для того, щоб визначити динаміку розвитку та сформованості комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземних мов. Зіставивши результати на початковому, проміжному та підсумковому етапах, можна оцінити ефективність застосування комунікативної компетенції студентів. Оцінка рівня комуніка-

тивної компетенції здійснюється відповідно до державних та європейських стандартів. В даному випадку європейським стандартом є документ «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою», в якому визначено рівні володіння іноземною мовою, де останній – шостий, відповідає вільному володінню. За європейським стандартом – це рівень С1. Оцінка розвитку комунікативної компетенції студентів за умов організації креативного навчального процесу здійснюється відповідно до розроблених критеріїв. Кожен структурний компонент комунікативної компетенції оцінюється за чотирма критеріями. Для статистичної обробки емпірично отриманих даних для визначення валідності результатів переведемо якісні показники оцінки комунікативної компетенції в кількісні. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за кожним критерієм, дорівнює 25 балам. Таким чином, у сумі кількість балів оцінки кожного структурного компонента дорівнює 100 балів. Для визначення ефективності розвитку комунікативної компетенції визначимо 3 рівні: високий – 80–100, середній – 60–79, низький – 40–59.

Дослідницька мета формуючого етапу полягає у реалізації всього комплексу педагогічних умов розвитку комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземних мов у процесі креативного навчання та визначення динаміки її розвитку. Поставлене завдання вирішується у рамках навчальної діяльності у процесі викладання іноземної мови (Корніяка; 2009). У практичній реалізації розвитку комунікативної компетенції використовують поряд із традиційними креативними (нетрадиційними) форми та методи навчання іноземної мови, такі як: дискусія, евристична бесіда, проекти, імітаційні та неімітаційні ігри, мозкова атака, нетрадиційні лекції та семінари тощо. Відповідно на рисунку 2 представлено застосування основних компетенцій при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти з урахуванням креативного навчання.

Компетенції є сучасною інформаційно-технічною базою забезпечення навчального процесу, високим рівнем педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу, активною роботою в освітньому просторі, що є основною умовою якісного навчання.

Висновок. Розвиток комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземних мов в умовах організації креативного навчального процесу істотно впливає на підвищення рівня професійної компетентності студентів. Досягнення зазначеної мети відбувається через модернізацію закладів

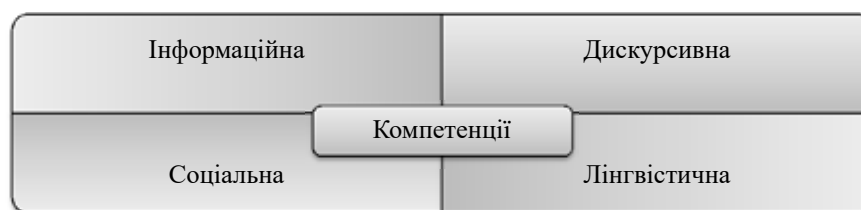

Рис. 2. Застосування основних компетенцій при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти

системи освіти, які виступають одночасно інструментом соціального розвитку суспільства, через соціалізацію всіх користувачів системи освіти, а також через підготовку та перепідготовку професійних кадрів, що є дуже важливим у сучасному середовищі.

Креативне навчання застосовується викладачами для зацікавлення студентів до освітнього процесу, в даному випадку безпосередньо для вивчення іноземної мови на заняттях. Розвиток особистісно-орієнтованої організації навчального процесу та міжпредметної взаємодії як один з факторів розвитку комунікативної компетенції дозволяє викладачам сформулювати такий комплекс вправ та завдань який зможе поєднати в собі теоретичний матеріал та практичні завдання, навчити студентів шукати наукову інформацію, розбиратись у словниках та інше.

У сучасних реаліях можна побачити, що більшість студентів навчаються дистанційно, тому необхідно підбирати дійсно цікавий матеріал, розробляти завдання та вправи які будуть викликати інтерес у студентів, розробляти ситуаційні завдання з реальних життєвих ситуацій для того, щоб студенти на заняттях мали можливість подолати мовні бар'єри та легко спілкуватись на іноземній мові між собою, а в майбутньому отриманні знання використовувати на практиці. Для отримання позитивного результату застосовуються педагогічні умови (підтримка високого рівня мотивації навчання іноземних мов; акмеологічне забезпечення викладання; вплив мовного середовища; автономія студентів у навчальній діяльності), що сприяють розвитку комунікативної компетенції студентів в умовах організації креативного навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головань М. С. Розвиток інформатичної компетентності студентів як педагогічної системи. *Педагогічні науки : зб. наук. праць. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка*, 2008. С. 88–96.
2. Дубасенюк О. А. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія. *Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка*, 2012. С. 284.
3. Корніяка О. М. Сучасні підходи до вивчення комунікативної компетентності особистості. Проблеми сучасної психології: *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Аксіома*, 2009. Вип. 3. С. 294–316.
4. Наконечна Л. Мовне середовище як проблема наукового дослідження у контексті підготовки майбутніх вчителів до професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (48), 2021. С. 289–292.
5. Николаева С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11–17.
6. Старинська Н. В. *Creativity as a characteristic of a self-actualizing person abstract. Психологічний часопис: збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка*. 6 (36). 2020. pp. 204–213.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2011–2031 року. URL: rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-202. (дата звернення: 26.04.2024)
8. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя. Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. URL: <http://zakippo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49> (дата звернення: 28.04.2024).
9. Яцишин О. М. Визначення оптимальної структури мотиваційного синдрому вивчення англійської мови студентами економічних спеціальностей. *Мова. Культура. Бізнес*. 2003. Вип. 1. С. 308–316.

REFERENCES

1. Holovan M. S. (2008) Rozvytok informatychnoi kompetentnosti studentiv yak pedahohichnoi systemy [Development of students' IT competence as a pedagogical system]. *Pedahohichni nauky . zb. nauk. prats. Sumy : SumDPU im. A. S. Makarenka*. pp. 88–96. [in Ukrainian].

2. Dubaseniuk O. A. (2012) Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi osvity u vyshchii shkoli [Theoretical and applied aspects of the development of creative education in higher education]. monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, p. 284. [in Ukrainian].
3. Korniiaka O. M. (2009) Suchasni pidkhody do vyvchennia komunikatyvnoi kompetentnosti osobystosti [Modern approaches to the study of the communicative competence of the individual]. Problemy suchasnoi psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka, Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka APN Ukrainy / Za red. S. D. Maksymenka, L. A. Onufriievoi. – Kamianets-Podilskyyi: Aksioma., Vol. 3. Pp. 294–316. [in Ukrainian].
4. Nakonechna L. (2021) Movne seredovyshche yak problema naukovoho doslidzhennia u konteksti pidhotovky maibutnikh vchyteliv do profesiinoi diialnosti [The language environment as a problem of scientific research in the context of training future teachers for professional activity]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia: «Pedagogika. Sotsialna robota», Vol.1(48), Pp. 289–292. Available at: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.289-292> [in Ukrainian].
5. Nykolaieva S. Iu. (2010) Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu [Objectives of learning foreign languages in the aspect of competence approach] Inozemni movy. Vol. 2. pp. 11–17 [in Ukrainian].
6. Starynska N. V. (2020) Creativity as a characteristic of a self-actualizing person abstract [Creativity as a characteristic of a self-actualizing person abstract] Psykholohichni chasopys: zbirnyk naukovykh prats. za red. S. D. Maksymenka., Vol. 6 (36). pp. 204–213. ISSN 2414–0023 [in Ukrainian].
7. (2020) Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2011–2031 roky Available at: rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020 [in Ukrainian].
8. Khymynets V. (2010) Kompetentnisnyi pidkhid do profesiinoho rozvytku vchytelia [A competent approach to the professional development of a teacher] Zakarpatskyi instytut pisliadyplomnoi pedagogichnoi osvity. Available at: <http://zakippo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49> [in Ukrainian].
9. Yatsyshyn O. M. (2003) Vyznachennia optimalnoi struktyry motyvatsiinoho syndromu vyvchennia anhliiskoi movy studentamy ekonomichnykh spetsialnostei [Determination of the optimal structure of the motivational syndrome of learning English by students of economic specialties] Mova. Kultura. Biznes. Vol. 1. pp. 308–316. [in Ukrainian].